

3. Долинская М.Г., Соловьев И.А. Маркетинг и конкурентоспособность промышленной продукции. — М.: Экономика, 1999. — 255 с.

4. Котлер Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: Как создать, удержать и завоевать рынок: Пер. с англ. — М.: АСТ, 2008. — 272 с.

5. Рубин Ю.Б., Шустов В.В. Конкуренция: реалья и перспективы. — М.: Знание, 2000. — 307 с.

6. Мэскон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. — М.: Дело, 2010. — 593 с.

7. Светуных С.Г. Прогнозирование экономической конъюнктуры в маркетинговых исследованиях. — СПб., 2007. — 357 с.

8. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. — М., 2002. — 457 с.

9. Харенко А.О. Маркетингові методи забезпечення конкурентоспроможності підприємств на регіональному рівні // [Електронний ресурс]: — Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1560#>.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2011 р.

УДК 332.356

О. Ю. Багаева, аспірантка

Подільського державного аграрно-технічного університету

УПРАВЛІННЯ РАЦІОНАЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

У статті розглянуто основні проблеми раціонального використання земельних ресурсів, які полягають у потребі вдосконалення та структурній перебудові матеріально-технічної бази. Розроблено нові підходи щодо способів ефективного використання земельних ресурсів, обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення їх використання.

Ключові слова: земельні ресурси, використання земель, раціональність, ефективність, сільське господарство.

В статье рассмотрены главные проблемы рационального использования земельных ресурсов, заключающиеся в потребности совершенствования и структурной перестройке материально-технической базы. Разработаны новые подходы относительно способов эффективного использования земельных ресурсов, обоснованы стратегические направления совершенствования их использования.

Ключевые слова: земельные ресурсы, использования земель, рациональность, эффективность, сельское хозяйство.

In this paper, the main problems of land management, consisting in the need to improve and restructure the material and technical base. New approaches on how the effective use of land resources, grounded strategic ways to use them.

Keywords: land resources, land use, rationality, efficiency, and agriculture.

Постановка проблеми. Розглядаючи землю як активний елемент виробництва розуміємо, що продуктивні властивості земельного простору визначають його географічним розташуванням. А раз земля є найважливішою складовою природних ресурсів, основною складовою рослинного і тваринного світу, операційним базисом промисловості, населених пунктів і доріг, сукупністю природних багатств, головним засобом виробництва сільськогосподарської продукції, то процес раціонального використання є обов'язковою складовою комплексної системи експлуатації та охорони природних ресурсів у сучасних умовах і в перспективі.

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Проблеми раціонального використання земель в нашій країні висвітлюються різними вченими, серед яких значної уваги заслуговують праці Р.Р. Білика, М.Я. Дем'яненка, М.А. Лендела, В.Я. Месель-Веселяка, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, В.П. Ситника, М.Г. Ступеня, В.В. Юрчишина, О.М. Царенка.

Виділення невирішених проблем та формування цілей статті. Метою нашого дослідження є вивчення проблем раціонального використання земельних ресурсів у сучасних умовах, а також встановлення цінності земельних ресурсів через економічні показники: урожайність, бонітет ґрунтів, крутизна схилів, віддаленість від населених пунктів тощо.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про використання земельних ресурсів ми виходимо з того, що в Україні термін «земля» означає лише поверхневий простір і все те, що безпосередньо пов'язане з ним, а також гірські породи і мінерали, які безпосередньо залягають під поверхнею землі.

Головним природо-ресурсним комплексом України є потенціал земельних ресурсів (сільськогосподарських угідь), який становить близько 2/5 від сумарного природно-ресурсного потенціалу держави. В цілому земельні ресурси є головною природною продуктивною силою у 20 з 24 областей України та АР Крим.

Земельні ресурси належать до категорії, яка охоплює певну сукупність природних, а також соціально-технічних об'єктів та їх властивостей. Завдяки своїм унікальним характеристикам земля є важливим засобом виробництва в багатьох галузях національної економіки. Для галузей промисловості земля є місцем розташування підприємств, базисом для розміщення споруд, а в сільську господарстві це і предмет праці, і засіб праці, і основний засіб виробництва. Для видобувної галузі земля є постачальником сировини. Все це й визначає надзвичайно важливе економічне значення земельних ресурсів.

Враховуючи той факт, що в процесі ринкових виробничих відносин відбуваються трансакції із земельними ділянками, які передбачають продаж, дарування, обмін, заставу, буде здійснюватись плата за використання землі або орендна плата за землю. А тому виникає необхідність розробки такої системи управління земельними ресурсами, яка б вирішувала поставлені проблеми забезпечення раціонального використання і охорони земель, збереження і відтворення родючості ґрунту, захист прав громадян, організацій, підприємств і установ. При цьому ефективна система управління земельними ресурсами може бути забезпечена не тільки за умови, наприклад, достовірної інформації про земельні ресурси, але й врахування соціальних, політичних, культурно-історичних та інших аспектів.

Розглядаючи проблему раціонального використання земельних ресурсів слід зазначити недостатню ефективність використання 2,42 млн га земель, розташованих під водою. У зонах впливу водосховищ підтоплено від 200 до 500 тис. га сільськогосподарських угідь. Отже, можна стверджувати, що тільки комплексні дослідження територій можуть дати об'єктивну інформацію для прийняття управлінського рішення з питань ефективного землекористування.

Проблема раціонального використання земельних ресурсів завжди знаходиться в центрі уваги. Так, відомий український учений П.Ф. Веденічев писав, що під терміном «раціональне використання земельних ресурсів» слід розуміти доцільність, повноту і ступінь ефективності земель. У запропонованій концепції ним зроблена спроба поглянути на проблему раціонального землекористування саме з системних позицій і запропонувати ідеологію земельної політики. Вчений зазначає, що повнота використання земель визначається ступенем залучення їх у сільськогосподарський обіг і рівнем сільськогосподарської освоєності земельного фонду. При цьому чим вищий показник повноти, тим раціональнішим є використання земельних угідь. Саме ця його концепція була схвалена і взята на озброєння керівництвом, в результаті чого розорано крутосхили, прибережні та придорожні смуги, природні кормові угіддя, розміщені на малопродуктивних землях та ін. Але, якщо дивитися з іншого боку, то така концепція вигортання земельних ресурсів і призвела до негативних тенденцій, а саме: поширення ерозійних процесів, низька продуктивність земель, втрати гумусу в ґрунті, непривабливість ландшафтів.

На сьогоднішній день ефективне використання земельних ресурсів у сільському господарстві слід розуміти як економічну ка-

тегорію, що виражає стосунки між людьми в процесі здійснення технологічних виробничих процесів, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції, з метою максимального задоволення потреб населення у продуктах харчування, у процесі забезпечення відновлення природної родючості ґрунту, збільшення продуктивного потенціалу земельних ресурсів та їх використання в умовах високого рівня екологічності середовища.

Для забезпечення заходів раціонального використання земель, землевласники і землекористувачі зобов'язані ефективно використовувати землю відповідно до цільового призначення згідно з проектами, підвищувати родючість ґрунтів, застосовувати природоохоронні технології виробництва, не допускати погіршення екологічного стану на території в результаті своєї господарської діяльності.

Слід виділити п'ять принципів раціонального використання земель [6]:

- 1) пріоритет сільськогосподарського (продуктивного) використання земель;
- 2) забезпечення високої ефективності використання продуктивних земель;
- 3) забезпечення кругообігу органічних речовин;
- 4) охорона земель;
- 5) поліпшення земель.

Усі названі принципи нерозривно пов'язані між собою, оскільки, вирішуючи питання охорони земель, частково враховуються питання їх поліпшення. У цей же час, з покращенням кругообігу поживних речовин у ґрунті підвищується урожайність сільськогосподарських культур, а взаємодія усіх цих чинників забезпечує ефективне використання земель. І це означає, що раціональне використання земель є комплексним завданням, вирішення якого потребує розробки нових підходів щодо способів ефективного використання земель.

На даний час в Україні не достатньо відпрацьована нормативно-правова база з питань використання земель, охорони відновлення родючості ґрунтів, не забезпечено ефективного ведення аграрного виробництва як у регіонах, так і державі. Через відсутність цільових державних програм, унаслідок недостатнього фінансового забезпечення суттєво скоротилися обсяги основних видів робіт з підвищення родючості ґрунтів, корінного та поверхневого поліпшення кормових угідь, відновлення і реконструкція зрошуваних та осушуваних земель, хімічної меліорації земель, проведення комплексу природоохоронних та протирозійних заходів [4, с. 133].

Необхідною умовою раціонального використання земельних ресурсів є вдосконалення перебудови матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Основним завданням цього блоку є зниження негативного впливу на структуру ґрунтового покриву (його ущільнення) через зменшення кількості проходів сільськогосподарської техніки. Окрім цього, важливе значення має необґрунтоване надання земель для несільськогосподарського призначення. Під час підготовки матеріалів на відчуження земель для будівництва великих об'єктів, до початку їх проектування, не завжди розробляється обґрунтування доцільності відведення земель з урахуванням еколого-економічних чинників, вибору місця розміщення об'єктів і його розмірів. Усе це потребує великих знань з методології та методики обґрунтування прийнятих рішень щодо організації використання земельних ресурсів.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що основою сталого розвитку сільського господарства є підвищення ефективності використання земельних ресурсів на основі широкого використання інтенсивних ресурсозберіжних та природоохоронних технологій. А це зумовлює зростання вкладень у сільськогосподарське виробництво, що передбачає зміцнення матеріально-технічної бази підприємств, розвитку інноваційної діяльності, формування конкурентоспроможних господарських структур ринкового спрямування. Врахувавши всі соціальні, економічні та екологічні особливості земельних ресурсів, їх стратегічну важливість для держави, використання земель обов'язково має залишитися під ретельним наглядом держави, а земля, у свою чергу, повинна стати об'єктом державного управління.

Література

1. Білик Р.Р. Деякі аспекти формування та реалізації стратегії сталого розвитку природокористування в регіоні / Білик Р.Р. // Регіональна економіка. — 2008. — № 1. — С. 91—99.
2. Дрогунцов С.І. Екологія : підручник / С.І. Дрогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. — К. : КНЕУ, 2005. — 371 с.
3. Земельні правові відносини : правочини та оподаткування / Г.М. Білецька, С.І. Федчук, Н.Г. Кондратенко, Ю.Є. Коваленко та ін. — К. : КНТ, 2008. — 164 с.
4. Лендел М.А. Земельні ресурси Карпатського регіону: проблеми використання, відтворення і охорони / Лендел М.А., Романович Р.А. — Ужгород : Карпати, 2007. 254 с.
5. Мармуль Л.О., Романова В.В. Регіональне управління та регулювання використання земельних ресурсів: Монографія. — К. : ННЦ ІАЕ, 2007. — 192 с.

6. Мицай М.А. Теоретичні основи землевпорядного проектування: Курс лекцій. — Л.: ЛДСГІ, 1995. — 91 с.

7. Русан В.М. Економіка раціонального сільськогосподарського землекористування / В.М. Русан. — К.: ННЦ ІАЕ, 2009. — 200 с.

8. Щурик М.В. Екологічні аспекти підвищення ефективності використання земельних ресурсів Карпатського регіону / М.В. Щурик // Регіональна економіка. — 2006. — № 1. — С. 212—217.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2011 р.

УДК 338.436

Є. Є. Білоус, здобувач кафедри економіки агропромислових формувань ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

МОДЕЛЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА НАЛАГОДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Анотація. У статті на прикладі технології «Точне землеробство» аналізується процес розробки систем, що призначені для формалізації процесу прийняття рішень на аграрних підприємствах з інформаційно-інтенсивною практикою. Наведено більше 20 факторів, які характеризують процес прийняття рішень, а також наведено діаграму потоку даних, що демонструє інформаційний потік «від даних до рішення».

Ключові слова: Інформаційна інтенсивність; Інформаційні потоки; Прийняття рішень; Діаграма потоку даних.

Аннотация. В данной статье рассматривается процесс разработки систем, которые предназначены для формализации процесса принятия решения на аграрных предприятиях с информационно-интенсивной практикой на примере «Точного земледелия». Приведено более 20 факторов, которые характеризуют процесс принятия решения, а также приведена диаграмма потока данных, демонстрирующая информационный поток «от данных до решения».

Ключевые слова: информационная инновационность; информационные потоки; принятие решений; диаграмма потока данных.

Abstract. This paper describes the development of systems which intend to formalize agrarian producer's decision-making process in information-intensive practices, and its evaluation in the context of Precision Agriculture (PA). Twenty-one decision-analysis factors were identified to characterize an agrarian producer's decision-making process. Then, a general data flow diagram (DFD) was constructed that describes the information flows "from data to decision".

Key words. Information-intensification; Dataflows; Precision Agriculture;

Вступ. Останні досягнення у сфері інформаційних технологій дозволяють аграрним підприємствам одержувати великий обсяг